

17. Програма "Дні Франції, Німеччини та Швейцарії – 30 березня – 2 квітня 2015 р." [Електронний ресурс] // Офіційна Інтернет-сторінка Генерального консульства Німеччини в Донецьку. – 2015. – 16 с. – Режим доступу : www.donezk.diplo.de/contentblob/4491570/Daten/5292442/Musikfestival_Dnipropetrowsk.pdf
18. Програма "Дні німецької музики сезону 2015–2016". – 16 с. [Електронний ресурс] // Офіційна Інтернет-сторінка Генерального консульства Німеччини в Донецьку. – 2015. – 16 с. – Режим доступу : www.donezk.diplo.de/contentblob/5292442/Musikfestival_Dnipropetrowsk.pdf
19. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України (далі – ГДА МЗСУ). – індекс 040. Огляд преси та інші інформаційні матеріали (17 червня – 23 вересня 1997 р.), т. 3, 149 арк.
20. ГДА МЗСУ. – індекс 040. Огляд преси та інші інформаційні матеріали (9 квітня – 6 червня 1997 р.), т. 2, 121 арк.
21. ГДА МЗСУ. – індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (12 січня – 27 липня 2000 р.), т. 1, 138 арк.
22. ГДА МЗСУ. – індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (28 липня – 27 грудня 2000 р.), т. 2, 147 арк.
23. ГДА МЗСУ. – індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (15 січня – 12 грудня 2001 р.), 156 арк.
24. ГДА МЗСУ. – індекс 177. Аналітично-інформаційна робота (10 квітня – 31 травня 2002 р.), т. 2, 131 арк.
25. ГДА МЗСУ. – індекс 177. Аналітично-інформаційна робота (3 червня – 6 вересня 2002 р.), т. 3, 138 арк.
26. Концертний хор міста Дармштадта на гастролях в Україні // Deutschland. – 2002. – № 5. – С. 35.
27. ГДА МЗСУ. – індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (5 січня – 9 вересня 2004 р.), т. 1, 306 арк.
28. ГДА МЗСУ. – індекс 800. Питання культурних зв'язків з закордоном (2 вересня – 24 грудня 2004 р.), т. 2, 144 арк.
29. Кльонсфер А. Шлях до себе / А. Кльонсфер // Deutschland. – 2001. – № 1. – С. 34–35.
30. Шаїнський Ю. Київська опера в Німеччині: глядачі вітали артистів стоячи / Ю. Шаїнський // Deutschland. – 1997. – № 3. – С. 37.
31. Музичні посланники з України // Deutschland. – 2000. – № 5. – С. 38.
32. Шваб А. Международный музыкаловедческий симпозиум : "Украинско-немецкие музыкальные связи в прошлом и настоящем" / А. Шваб // Научно-информационный бюллетень. – 1997. – № 2(10). – С. 8–9.

Melnychuk O. V. Ukrainian-German musical contacts at a present stage

The article deals with cooperation of Ukraine and Germany in the sphere of musical art beginning from the 90th of the XX century till start of the XXI century. On the basis of investigated sources we have analyzed the state of the cooperation, main directions and the outcome in this sphere. The author came to the conclusion that Ukrainian – German musical contacts have an old history and are developing thanks to various cultural measures, namely international festivals. The component elements of this cooperation have become tour activities, creation of common international projects, investigation of the history of Ukrainian – German musical contacts and soon.

Key words: Ukraine, Germany, musical art, international relations, international musical festivals, common projects.

Мельничук О. В. Украинско-германские музыкальные связи на современном этапе

В статье рассматривается сотрудничество Украины и Германии в области музыкального искусства в 90-х гг. XX в. – в начале XXI в. На основе источников проанализировано состояние сотрудничества, основные направления и достижения в этой сфере. Автор пришел к выводу, что украинско-германские музыкальные связи имеют давние традиции и развиваются благодаря разнообразным культурным мероприятиям, в частности международным фестивалям. Составными элементами этого сотрудничества стали гастрольная деятельность, организация международных проектов, исследование истории украинско-германских музыкальных связей и т. д.

Ключевые слова: Украина, Германия, музыкальное искусство, международные связи, международные музыкальные фестивали, совместные проекты.

УДК 81'373.21(477+470)

В. О. Волков

УКРАЇНСЬКІ ТОПОНІМИ В РОСІЇ

У статті висвітлюється історія формування української топоніміки на території Росії. Встановлено, що внаслідок колонізації російських регіонів вихідцями з України було засновано мережу автентичних компактних поселень. На основі міграційних хвиль проаналізовано динаміку розселення етнічних українців. Визначено, що процес виникнення українських топографічних назв не був рівномірним і збігався у часі із етапами міграції з української території. Описано періодичність виникнення українських селищ та регіони їх найбільших скупчень. Виявлено, що в результаті утворення українських топографічних об'єктів територія сучасної Росії значно розширилася, а вихідці з України сформували цілі етнічні масиви на Північному Кавказі, Поволжі, Уралі, в Сибіру та на Далекому Сході. Доведено, що формування української діаспори на території сучасної РФ безпосередньо пов'язано із появою та розвитком української топоніміки в Росії.

Ключові слова: топоніми, українці, міграція, компактні поселення, Росія.

Перші українські переселенці на теренах Росії почали з'являтися задовго до появи діаспори. На тлі становлення російської держави відбувалося формування її етнічних регіонів, що характеризувалися самобутністю побуту та культури окремих народів, які були залучені до освоєння віддалених місцин імперії. Одну з чільних ролей в цьому процесі відігравали вихідці з України. Оселяючись по всій території сучасної Російської Федерації, українські переселенці утворювали власні компактні поселення. Основу міграційного руху становили переважно селяни та козаки, які шукали кращої долі в малоосвоєних краях Російської

імперії. В першу чергу, це було обумовлено колонізаційною політикою царського уряду, а пізніше і Радянського Союзу, політичне керівництво якого розглядало національні спільноти республік в якості об'єкту асиміляції. Проте, стираючи ознаки етнічної багатоманітності, не завжди виявляється можливим знищити наявні історичні корені.

Дійсно, розглядаючи історію українців в Росії, можна сміливо стверджувати, що вихідці з українських земель ставали тим системо утворюючим елементом, який в подальшому пов'язував цілі регіони країни проживання. Відбувалося переселення українських мігрантів в глиб російської території. Звичайно, цей процес був нерівномірним, але в результаті нього було утворено окремі осередки проживання українців в Росії, які в подальшому отримали неофіційну назву клинів. Так, на просторах Північного Кавказу, Нижнього Поволжя, Уралу, Сибіру та Далекого Сходу засновувалися автентичні українські населені пункти, назву яким давали самі переселенці. Утворюючи цілі слободи, вихідці з України продовжували плекати власні традиції та звичаї, що відобразилося на географічних назвах російських міст, сіл, річок тощо. Як наслідок переважна більшість адміністративних одиниць сучасної Росії містить топоніми українського походження.

Таким чином, етнографічна карта Росії засвідчує значний колонізаційний потенціал українців. Завдяки українським мігрантам етнічна територія нинішньої Російської Федерації значно етнічно урізноманітнилась, що легко можна простежити за характером розміщення колись заснованих українськими переселенцями поселень. Саме тому актуальною проблемою для історичної науки є вивчення топоніміки конкретно взятої місцини.

В нашому контексті важливість дослідження української топоніміки в Росії обумовлена тим, що на підставі утворення самобутніх українських населених пунктів можна виокремити етапи формування української діаспори в Російській Федерації, а також визначити масштаби участі українців у суспільному житті Росії. Виходячи із цього, питання української топоніміки на теренах Росії залишається відкритим та актуальним не лише для дослідників історії української діаспори, але й для етнологів, культурологів тощо.

Слід зазначити, що справжній науковий інтерес для дослідників українські топоніми почали викликати після розпаду Радянського Союзу. Із розбудовою національних держав все більшу увагу науковців привертала проблема українців в Росії, котрі виявилися розпорощеними по усій території країни проживання.

Перші спроби зібрати наявний матеріал, що стосувався історії української діаспори в Росії та систематизувати його намагалися Заставний Ф. Д. [1], Попок А. А. [2], Сергійчук В. [3], В. Ідзьо [4] та ін. У своїх працях вітчизняні дослідники намагалися висвітлити передумови формування української діаспори в Росії, аналізуючи міграційні хвилі українців та появу їх перших населених пунктів на території країни проживання. Використовуючи доробок вчених, можна встановити періодичність появи українських компактних поселень та їх географію.

Деякі дослідження присвячені суто окремо взятим регіонам Росії, де власне осідали українські переселенці, утворюючи етнічні масиви. Зокрема, Шаповал Л. І. аналізує появу козаків з України на Кубані, які засновували курінні селища та давали їм ті ж назви, що були в Запорозькій Січі [5].

В свою чергу, Шульга І. [6], Двоєконко О. Ф. [7] у своїх роботах здійснюють дослідження українців Поволжя, звертаючи увагу на їх національне самовизначення. Окремо звертається увага на засновані слободи, які носили автентичні українські назви, оскільки до регіону переселялося чимало чумаків.

Тенденції етнокультурного розвитку українців розглядають В. Бабенко та С. Бабенко, які побіжно згадують у своєму доробку про історію перших переселень українців до Башкортостану [8].

Про окремі українські населені пункти, що сформувалися на Воронежчині йде мова у праці Сагаровського А. Автор перераховує різні містечка, де були поширені не лише українські назви, але й лівобережнополіський діалект [9].

Чималий інтерес викликає українська топоніміка, відображена на території сучасної Білгородської, Воронежської, Курської та Ростовської областей РФ. Саме про неї йде мова у праці Попова С. А. Зокрема, автор звертає увагу на періодизацію та історію появи етнічних поселень українців у згаданих регіонах. Більше того, Попов С. А., аналізуючи назви українських містечок, вказує на можливе попереднє місце проживання переселенців, а саме – на сучасні прикордонні українські області [10].

Треба зазначити, що величезний інтерес у науковців продовжують викликати українські топоніми, розташовані на Далекому Сході. Історії походження українських поселень на Зеленому Кліні присвячено дослідження Чорномаза В. У своєму доробку, присвяченому 125-річчю масового переселення українців на Далекий Схід, автор згадує одні з перших населених пунктів, що були засновані українськими переселенцями [11].

В свою чергу, російський дослідник А. Н. Новик на прикладі окремого села Ставропольського краю намагається висвітлити етнічну самобутність українських переселенців, які продовжували зберігати власну ідентичність та традиції [12].

На фоні загального браку джерельної бази для нашого дослідження важливими також є різноманітні краєзнавчі матеріали інтернет-ресурсів [13;14;15] та окремі закони РФ, які стосуються сучасного адміністративного поділу Росії [16].

Отже, незважаючи на ґрунтовні наукові дослідження, присвячені заснуванню та розвитку українських населених пунктів на території Росії, залишається системно невисвітленою їх роль у формуванні топонімічної карти українських компактних поселень як фактору, що передувало утворенню української діаспори на території сучасної Росії.

Історія появи етнічних українців на території на території сучасної Російської Федерації бере свій початок з моменту утворення російської централізованої держави. Починаючи з XVII ст. перші міграції

українців до Росії були пов'язані з козацькими рейдами, коли частина козаків залишалася на території Московської держави, утворюючи цілі слободи. Перші поселення українців виникають після походу гетьмана Сагайдачного на Москву в 1618 р., коли частина вояків лишилася на теренах Московії. За наказом царя козаків було розселено в таких містах: Калузі, Арзамасі, Вологді, Ярославлі, Коломні, Переяславлі-Рязанському та в інших [4, с.8].

В 30-40-х рр. XVII ст. у зв'язку з будівництвом Білгородської захисної смуги українські переселенці значно активніше почали мігрувати на прикордонні території [10]. Пізніше, на чолі з полковником Коншею, до Росії переїхало ще 700 козаків, які були розселені окремо серед 18 різних міст. Як наслідок, станом на 1640 рік в північній Слобожанщині проживало близько 20 тис. вихідців з України [1, с.7].

У 1652 році близько 4,27 тис. полісян, вихідців із Чернігівщини, під командуванням сотника Івана Дзиковського оселилися на теренах Воронежчини. Звідси розпочалося формування української топоніміки у регіоні. Зокрема, приблизно 22 села означеної місцевості характеризувалися наявністю східнополіського діалекту, серед них: Березове Підгоренського, Бондареве, Писарівка Кантемирівського, Ближня Полуб'янка, Кам'янка, Криниця Острогоського, Єндовище Семилуцького, Катеринівка, Троїцьке Лискинського, Карпенкове, Яркі Кам'янського, Лосеве, Піски Павловського, Назарівка Ольховатського районів Воронежської області. Загалом, нараховується приблизно 100 таких населених пунктів [9].

Особливого розмаху процес переселення українців на територію Московської держави набув після підписання Переяславського договору 1654 року. Московська адміністрація заохочувала перехід українців на нове місце проживання разом із усім майном, включаючи худобу.

В п. п. XVIII ст. відбувається освоєння українськими переселенцями прикордонних територій. Зокрема, об'єктом для міграцій ставали території сучасної Білгородської, Воронежської, Курської та Ростовської областей Російської Федерації. В топоніміці згаданих регіонів фігурують такі назви як Галатівка, Кобцівка, Лежнівка. Назви окремих населених пунктів безпосередньо вказують на походження переселенців: хутір Верхній Київський, с. Київка, с. Куп'янка, с. Новохарківка, с. Полтавка [10].

Проте, період д.п. XVII – поч. XVIII ст. не був ознаменований масовим переселенським рухом етнічних українців до Росії. Вихідці з України оселялися переважно в російських містах. Тому формування української топоніміки протягом цього проміжку часу досить важко простежується.

Натомість, починаючи із середини XVIII ст. спостерігається тенденція щодо неухильного зростання чисельності українських етнічних поселень на території Росії. Ареал заселених українцями територій поширювався на Поволжя. Цьому сприяли специфічні промисли, якими займалися українці. Так, з 1747 р. українські чумаки займалися вивозом солі до складів, які були розміщені на березі річки Волги неподалеку від міст Саратова та Дмитрієвська (м. Камишин) [6, с.14]. Невдовзі в слободі, що була розташована навпроти Саратова було збудовано церкву Покрова Богородиці. З того моменту слобода і стала називатися Покровською. Станом на 1762 р. там проживало близько 3 тис. осіб. Досить помітною була також слобода Миколаївська, яка розміщувалася неподалеку від м. Дмитрієвська. Таким чином, в кінці 1760-х рр. вздовж шляхів від о. Ельтону і до Саратова, по дорогах до Воронежа і Тамбова, з'явилося не менше 100 українських хуторів і слобод [7, с.79].

На рівні із чумаками до регіону активно переселялися й селяни зі Слобідської та Лівобережної України. Зокрема, в п. п. XVIII ст. ними було засновано такі слободи: Красний Яр, Хохлівка, Пісчанка, Коростине, Мойсеїве та ін. [7, с.79]. В подальшому заселення Низового Поволжя українцями активно заохочувалося за часів правління імператриці Катерини II.

Отже, до сер. XIX ст. було переселено приблизно 45 тис. осіб, які були вихідцями із Полтавської, Харківської, Чернігівської та Воронежської губерній. В цей час було засновано Велику і Малу Чернігівку, Валуйки, Стару і Нову Полтавку, Харківку, Дергачі, Київку, Київський та інші автентичні населені пункти [7, с.80].

Так, село Харківка було утворене у 1840 р. на території Самарської губернії. Українські поселенці, переважно із Харківщини та Полтавщини, оселялися на степових просторах, неподалеку від річки Отрожина, на березі якої розміщувалося село. Назва річки має українське коріння і означає "острожок", "отрожка" – "розгалуження". На початку XX ст., протягом перших років управління радянської влади, село Харківка входило до складу Республіки німців Поволжя. Звідси, в населеному пункті поряд із українцями мешкали росіяни, німці та казахи. Проте, українці на фоні загальної етнонаціональної картини виділялися традиційністю свого побуту. Живучи в традиційних хатах, вони вирощували пшеницю та розводили свиней. Вулиці села відрізнялися своїм прямолінійним плануванням. В своїй більшості вихідці з України дотримувалися православного віросповідання. Нині, село Харківка є складовою Старополтавського району Волгоградської області [12].

Іншим українським топонімом на території Волгоградської області є село Стара Полтавка. На місці заснованого у д. п. XIX ст. українського населеного пункту протікала річка Єруслан. Починаючи із 1922 року село було центром Старополтавського кантона АСРР німців Поволжя. Але в 1941 р. АСРР німців Поволжя була ліквідована і Стара Полтавка увійшла до складу Сталінградської області. Після утворення Російської Федерації село стало адміністративною одиницею Волгоградської області. В ньому було утворено Володимиро-Веніамінівську парафію, при якій діяла недільна школа та бібліотека [13]. Нині, згідно Закону Волгоградської області муніципальне утворення Старополтавський район було наділене статусом муніципального району із адміністративним центром у селі Стара Полтавка [16].

В свою чергу, село Київка було засноване у 1876 р. українськими переселенцями з Полтавської і Київської губерній. По території села протікала річка Дунда. Згідно перепису 1897 року чисельність населення в селі становила 4 тис. осіб. Основним заняттям мешканців було сільське господарство.

Зокрема, у великій кількості вирощувалася озима пшениця. Оскільки більшість вихідців з України були православними, то в населеному пункті існувала церковно-приходська школа. У 1909 році в селі було побудовано Дмитрівську церкву [14]. Нині село Київка є одним із найбільш заможних населених пунктів Апанасенківського району Ставропольського краю [15].

Слід зазначити, що нарівні із українськими селянами українські компактні поселення засновувалися й козаками. У зв'язку із назріванням російсько-турецької війни царський уряд здійснював зміцнення власних кордонів, внаслідок чого в к. XVIII ст. почалося переселення запорозьких козаків на Кубань. Характерно, що українські козаки отримали назву чорноморських, в той час як російських козаків називали лінійними. Козаки мали змогу розселитися куренями та хуторами. Переселенці могли засновувати військові поселення, серед яких були: Андріївка, Константинівка, Стоянівка, Олексіївка, Захаровка, Онуфріївка, Тимофіївка і Антонівка. На початку XIX ст., коли чорноморські козаки боронили кордони від горців, згадується станиця Полтавська, яку героїчно відстояли у бою [5, с.88].

Поступово, із розширенням території Російської імперії поставало питання освоєння включених до складу держави земель. Після приєднання Приморщини та Амурщини ці регіони стали новим об'єктом для переселенців. Перші українські мігранти на Далекий схід у 1859 р. були вихідцями з півдня України (Таврії). Незначна група українських переселенців з Полтавщини була зафіксована в Амурській області у 1860 р. В свою чергу, у 1861 р. мігранти з Полтавської та Єнісейської губернії заснували села Березівське, Богородське та Петропавлівське. Знов-таки ті ж полтавці в Амурській області були першими, хто заснував українські поселення, серед яких села: Троїцьке (1863), Середньобільське та Новотроїцьке (1864) [11].

Однак, до початку 1880-х років питома вага вихідців з України у складі переселенців була незначною. Це можна пояснити віддаленістю регіону та відсутністю розгалуженої системи наземних шляхів сполучення із Далеким Сходом. В решті-решт, починаючи із 1883 р. міграція українців до Приморщини та Амурщини значно активізується, оскільки було налагоджено морське сполучення із Одеси до Владивостоку. У березні згаданого року перші пароплави "Россия" та "Санкт-Петербург" доправили до місця призначення вихідців із Чернігівської губернії. Новими переселенцями було засновано на території Приморщини такі селища: Іванівка, Жарикове, Григор'ївка, Павлівка, Борисівка, Воздвиженка, Миколаївка, Попова Гора. На рубежі XIX – XX ст. до переселень залучаються вихідці Херсонської, Харківської та Київської губерній. Як наслідок, українцями було заселено Приханкайську, Суданську долини та місцини біля р. Уссурі, які нагадували переселенцям традиційний український ландшафт [11]. В Приамур'ї українцями було засновано такі населені пункти: Ромни, Березівка, Іванівка, Костюківка, Чернігівка, Грибівка, Константинівка, Новокиївський Урал та ін. [1, с.92]. Подальше заселення Далекого Сходу вихідцями із України було пов'язано із завершенням будівництвом Уссурійської (1897), Забайкальської (1900) та Китайської Східної (1902) залізниць, які сполучили регіон із європейською територією Російської імперії [11].

В свою чергу, зі спорудженням Транссибірської магістралі (1895 – 1905 рр.) було активізовано переселенський рух українців до Сибіру. Вихідці із України освоювали переважно родючі землі південної частини Західного Сибіру. У кінці XIX ст. значна кількість компактних поселень українців нараховувалася у Томській, Тобольській, Єнісейській та Забайкальській області [1, с.86].

Отже, протягом д. п. XVIII – поч. XX ст. відбувався процес активного переселенського руху з території України на терени Росії. Незважаючи на хвилеподібний характер міграцій, українські переселенці освоювали майже весь географічний простір російської території. Врізаючись у ландшафт, подекуди подібний до того, який був на Україні, українці формували чималу кількість моноетнічних поселень із притаманним для них устроєм. Села, хутори, станиці, військові поселення, курені – все це різноманіття українських населених пунктів, які відобразилися на топоніміці окремо взятих регіонів Російської імперії. Масовий характер міграцій з українських губерній ознаменувався утворенням цілих етнічних масивів на території Росії, які отримали назву Жовтого (Поволжя), Малинового (Північний Кавказ), Сірого (Західний Сибір), Зеленого (Далекий Схід) клинів. Усі згадані території фактично колонізувалися вихідцями з України, внаслідок чого на широким просторах засновувалися селища із автентичними українськими назвами. На основі цього процесу створювалися передумови для зародження української діаспори в Росії, яка стала цілком включеною в суспільно-політичне життя країни проживання. Підтвердженням вище згаданого є українська топоніміка, яка історичним пластом простяглася крізь час по усіх регіонах сучасної Російської Федерації.

Джерела та література

1. Заставний Ф. Д. Східна українська діаспора. – Львів: Світ, 1992. – 170 с.
2. Попок А.А. Громадсько-політичне та релігійне життя українців на Далекому Сході в XX ст. // Український історичний журнал. – 1998. – № 6. – С. 56 – 57.
3. Сергійчук В. І. "Українізація Росії". Політичне ошуканство українців російською більшовицькою владою в 1923–1932 роках. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2000. – 331 с.
4. Ідзьо В. Українська діаспора в Росії. – Львів, 2002. – 304 с.
5. Шаповал Л. І. Козаки-переселенці з Полтавщини на Кубань: Побут та устрій//Чорноморський літопис. – Вип. 2, 2010. – С. 85 – 92.
6. Шульга І. Українці Низового Поволжя та їх національне самовизначення / І. Шульга // Матеріали до української етнології: Зб. наук. пр. – К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. – Вип. 7(10). – С. 13 – 18.
7. Двосконко О. Ф. Переселенський рух українців в Саратовське Надволжя (XVIII – друга половина XIX ст.) / О.Ф. Двосконко// Украинистика в России: история, состояние, тенденции развития: материалы Международной научно-практической конференции. – Киев; Москва; Уфа: Изд-во Уфимского филиала МГУ им. М.А. Шолохова, 2010. – С. 78-81.
8. Бабенко В., Бабенко С. Українці Башкортостану: основні тенденції етнокультурного розвитку (кінець XIX – поч. XXI ст.) / В. Бабенко, С. Бабенко//Народна творчість та етнографія. – № 4. – 2010. – С. 39 – 47.

9. Сагаровський А. Діаспорний острівць лівобережнополіського діалекту на Воронежчині [Електронний ресурс] / А. Сагаровський – Режим доступу: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/37524/29-Sagarovski.pdf?sequence=1>.
10. Попов С. А. Русско-украинское взаимодействие в топонимии пограничной территории [Электронный ресурс] / С.А. Попов – Режим доступа: http://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2007/19/popov_sa.doc.pdf.
11. Черномаз В. До 125-річчя початку масового переселення українців на Далекий Схід [Електронний ресурс] / В. Черномаз – Режим доступу : <http://www.ukrainistika.ru/wp-content/uploads/ch008.pdf>.
12. Новик А. Н. Украинцы России: этническая самобытность на примере села Харьковка Старополтавского района Волгоградской области [Электронный ресурс]/А. Н. Новик – Режим доступа: <http://geo.1september.ru/article.php?ID=200500207>.
13. Село Старая Полтавка (Волгоградская область) [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://vetert.ru/rossiya/volgogradskaya-oblast/sights/206-selo-staraya-poltavka.php>.
14. Населенные пункты Ставропольской губернии и Кубанской области [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.okorneva.ru/naselennye-punktyi-stavropolskoy-gubernii-i-kubanskoj-oblasti/kievskoe-selo--blagodarinskiy-uezd/>.
15. Администрация МО село Киевка [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://admin-kievka.ru/istoriya-poseleniya.html>.
16. Закон Волгоградской области от 17.01.2005 “Об установлении границ и наделении статусом Старополтавского района и муниципальных образований в его составе” (принят обл. Думой 18.11.2004) [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://volgograd.news-city.info/docs/sistmsg/dok_oerrxo/index.htm.

Volkov V. O. Ukrainian toponyms in Russia

The article highlights the history of the formation Ukrainian toponyms in Russia. It was established that due to colonization of Russian regions originating from Ukraine established network of authentic compact settlements. Based on analysis of the dynamics of migratory wave of ethnic Ukrainian settlement. Determined that the process of Ukrainian topographical names has not been uniform and coincided in time with the stages of migration from Ukrainian territory. We describe the frequency of occurrence of Ukrainian towns and regions of the largest clusters. Found that as a result of topographical formation of Ukrainian territory of modern facilities have increased significantly, and people from ethnic Ukraine objectives arrays formed in the North Caucasus, the Volga region, the Urals, Siberia and the Far East. Proved that the formation of the Ukrainian diaspora in present-day Russia is directly related to the emergence and development of Ukrainian place names in.

Key words: toponyms, ukrainians, migration, compact settlements, Russia.

Волков В. О. Украинские топонимы в России

В статье освещается история формирования украинской топонимики на территории России. Установлено, что в результате колонизации российских регионов выходцами из Украины было основано сеть аутентичных компактных поселений. На основе миграционных волн проанализирована динамика расселения этнических украинцев. Определено, что процесс возникновения украинских топографических названий не был равномерным и совпадал по времени с этапами миграции с украинской территории. Описаны периодичность возникновения украинских поселков и регионы их крупнейших скоплений. Обнаружено, что в результате образования украинских топографических объектов территория современной России значительно расширилась, а выходцы из Украины сформировали целые этнические массивы на Северном Кавказе, Поволжье, Урале, в Сибири и на Дальнем Востоке. Доказано, что формирование украинской диаспоры на территории современной РФ напрямую связано с появлением и развитием украинской топонимики в России.

Ключевые слова: топонимы, украинцы, миграция, компактные поселения, Россия.